

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 15 października 2003 r.

IV KK 299/03

Czyn z art. 197 k.k. jest przestępstwem bezwzględnie wnioskowym, co oznacza, że brak wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej stanowi ściśle procesową przesłankę skutkującą niedopuszczalnością postępowania karnego. Brak wniosku jest bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. skutkującą uchyleniem orzeczenia i to, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Nie zmienia tego przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu, a więc sytuacja, gdy czyn wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa ściganego z urzędu oraz na wniosek, a wniosek nie został złożony.

OSNwSK 2003/1/2147

Dz.U.2016.1749: art. 12; art. 17 § 1 pkt 10; art. 439 § 1 pkt 9Dz.U.2016.1137: art. 197**Skład orzekający**

Przewodniczący: Sędzia R. Malarski

Sędziowie: L. Misiurkiewicz, Z. Stefaniak (spraw.)

Sentencja

Sąd Najwyższy w sprawie M. W., skazanego z art. 197 § 1 i 2 k.k. i z art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 15 października 2003 r., kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego, od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 13 grudnia 2002 r., sygn. akt VI Ka 942/01 zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 23 września 2002 r., sygn. akt IV K 2689/01, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach w postępowaniu odwoławczym.

Uzasadnienie faktyczne

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 23 września 2002 r., sygn. akt IV K 2689/01 M. W. uznany został za winnego, tego że: w okresie pomiędzy 1998 a 1999 rokiem w Katowicach doprowadził swoją córkę P., która wówczas nie ukończyła jeszcze 15 roku życia do poddania się czynności seksualnej polegającej na dotykaniu jej narządów płciowych tj. przestępstwa z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 201 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. skazany na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności; w okresie od sierpnia 2000 roku do września 2001 roku w Katowicach działając czynem ciągłym z góry powziętym zamiarem przy użyciu przemocy psychicznej dopuszczał się wielokrotnych gwałtów na osobie swojej córki P. oraz innych czynności seksualnych polegających na zmuszaniu jej do dotykania narządów płciowych tj. występku z art. 197 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i przy zastosowaniu art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. skazany na karę 4 (czterech) lat pozbawienia wolności. Jednocześnie w miejsce kar jednostkowych Sąd orzekł karę łączną 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności.

Od tego orzeczenia apelację wniósł obrońca oskarżonego zarzucając:

"1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku oraz wynikającą z tego sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, iż oskarżony: dopuścił się przestępstwa z art. 200 k.k. - zarzut pierwszy,

dopuszczał się przestępstwa z art. 197 k.k. zamiast z art. 201 k.k. - zarzut drugi;

obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku a w szczególności: art. 4 k.p.k. przez nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego, wynikających m. in. z zeznań świadków D. I., M. i J. P., B. W. - matki oskarżonego, a nadto z zeznań świadków A. B., A. K. oraz opinii psychologicznej k. 37 z 26. 11. 01 r.; art. 7 k.p.k. poprzez odstępianie od zasady swobodnej oceny dowodów; art. 5 § 2 k.p.k. poprzez rozstrzygnięcie nie dających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego, a w szczególności poprzez uznanie, iż pomimo istnienia znacznej rozbieżności w zeznaniach świadków odnośnie przebiegu zajścia brak jest wątpliwości co do winy oskarżonego" i dlatego też wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie, że do zbliżenia między nim a córką P. doszło w wakacje 2000 r. oraz że w trakcie zbliżeń, które miały miejsce w okresie wakacji 2000 r. do marca 2001 r. nie była stosowana przemoc, groźba bezprawna i nie zachodziły inne okoliczności kwalifikujące zdarzenie z art. 197 k.k.; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do sądu I instancji do ponownego rozpoznania albo o złagodzenie kary wymierzonej oskarżonemu i jej warunkowe zawieszenie.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 13 grudnia 2002 r., sygn. akt VI Ka 942/02 w uwzględnieniu apelacji, uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej czynu z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 201 k.k. i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz uchylił orzeczenie o karze łącznej, zaś w

pozostalej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od tego orzeczenia sądu odwoławczego kasację wniósł obrońca oskarżonego zarzucając: rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 197 § 1 k.k., przez uznanie oskarżonego za winnego zarzucanego mu czynu, w sytuacji gdy brak jest ustawowych znamion przestępstwa zgwałcenia, w sytuacji gdy oskarżony nigdy nie używał przemocy, groźby bezprawnej, czy podstępny, by doprowadzić inną osobę do obcowania płciowego, rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 205 k.k., poprzez brak wniosku pokrzywdzonego o ściganie przestępstwa z art. 197 § 1 k.k., w sytuacji gdy przestępstwo to ścigane jest na wniosek pokrzywdzonego.

W odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o jej uwzględnienie i uchylenie wyroków Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 13 grudnia 2002 r. oraz Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 23 września 2002 r. i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja obrońcy oskarżonego, mimo że nie formułuje wprost zarzutu z art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., jest zasadna, a to dlatego, że słusznie wskazuje, iż skazanie M. W. za czyn z art. 197 § 1 k.k. nastąpiło przy braku wniosku o ściganie pochodzącego od uprawnionej osoby. Wniosku takiego skutecznie nie mogła złożyć małoletnia pokrzywdzona P. W. i nie złożyła go również jej matka B.

Orzekające w sprawie sądy obu instancji w ogóle nie zajmowały się problemem wniosku o ściganie, mimo że art. 205 k.k. wprost stwierdza, iż ściganie przestępstwa określonego w art. 197 k.k. następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Zaznaczyć należy, że czyn z art. 197 k.k. jest przestępstwem bezwzględnie wnioskowym, co oznacza, że brak wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej stanowi ściśle procesową przesłankę skutkującą niedopuszczalnością postępowania karnego. Brak wniosku jest bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. skutkującą uchyleniem orzeczenia i to, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Nie zmienia tego przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu, a więc sytuacja, gdy czyn wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa ściganego z urzędu oraz na wniosek, a wniosek nie został złożony. W orzecznictwie i w doktrynie od lat przyjmuje się zgodnie, że nie jest dopuszczalne przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu sprawcy, z przepisu przewidującego ściganie z urzędu oraz przepisu przewidującego ściganie na wniosek, a nawet nie jest dopuszczalne ujęcie w opisie czynu przypisanego sprawcy elementów faktycznych należących do istoty przestępstwa ściganego na wniosek. Jest to zrozumiałe, bo zapobiega takiej sytuacji, że w ramach kumulatywnej kwalifikacji wymierzano by karę na podstawie przepisu określającego przestępstwo, którego ściganie jest wyłączone z powodu braku wniosku uprawnionego - tak jak miało to miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Decyzja o uchyleniu orzeczenia z przyczyn wyżej podniesionych przesądza, że bezprzedmiotowe jest merytoryczne odnoszenie się do pozostałych zarzutów kasacji.

Przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania pozwoli szybko osądzić oskarżonego za działania, które wypełniają znamiona przestępstwa ściganego z urzędu tj. z art. 201 k.k., po uprzedniej zmianie opisu czynu. Nie oznacza to ograniczenia pełnej oceny czynu, w jego całokształcie faktycznym, gdyż tego wymaga zasada trafnej represji.

Dlatego orzeczono, jak na wstępie.

152059

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 24/76
00-951 Warszawa
(-II-)